

Regeringspresskonferensernas uppgång i Sverige 1993–2019

En diskussion om olika förklaringsmodeller

Bahhar Mohammadi Norén

Abstract

This study exams the governmental press conferences between 1993 and 2019. It aims to understand the fluctuations and increase of press conferences over the whole period as well as during term of office and discusses possible explanations for these changes. For the analytical discussion, tools like coalition theory and more recent theoretical frameworks such as Sagarzazu and Klüvers research are used. Furthermore, mediatisation theory and concept like media logic and political logic are used to better understand the increase of governmental press conferences over time. The study uses data from the government office, archived at the National Archive. Since 2006, governmental press conferences have increased and stayed on a higher level than during the 1990s. Beside a recurrent pattern of low number of press conferences during the summers, the data also shows an even bigger downfall for the summer months before the election. This result indicates that the usage of governmental press conferences as a political tool have not been party politicized. Additionally, the study concludes that government coalitions do not seem to cause the increased amount on governmental press conferences.

Nyckelord: regeringspresskonferens, koalitionsteori, Sagarzazu och Klüver, medielogik, politiks logik.

Antal ord: 9535

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar.....	2
1.2	Bakgrund.....	2
1.2.1	Regeringspresskonferensens historiska utveckling.....	2
1.2.2	Koalitionsregeringar i Sverige.....	3
1.2.3	Begreppsdiskussion.....	4
1.2.4	Tidigare forskning.....	5
2	Material och metod	7
2.1	Operationalisering.....	8
2.2	Reliabilitet och validitet.....	10
3	Teori	12
3.1	Koalitionsteori.....	12
3.1.1	Sagarzazu och Klüvers differentieringsmodell.....	14
3.2	Medielogik och politisk logik.....	16
4	Analys	18
4.1	Generell genomgång av resultatet.....	18
4.2	U-modellen.....	20
4.3	Diskussion av möjliga förklaring till ökat antal regeringspresskonferenser efter 2006.....	22
4.3.1	EU och ökad internationalisering.....	23
4.3.2	Social medier / medielogik.....	23
5	Avslutning	27
5.1	Sammanfattning av resultatet.....	27
5.2	Avslutande diskussion.....	28
6	Referenser	29

1 Inledning

Den yttersta kommunikationen mellan politiker och väljare sägs utgöras av rösten som läggs på valdagen, men kommunikationen mellan politiker och väljare börjar långt innan söndagen i september. Politisk kommunikation är ett brett fält och utgörs av allt från tv-sända debatter mellan partier, diskussioner inom partier, pressens nyhetsbevakning och analyser i tidningar. Även formella politiska institutioner och olika typer av politiska möten är politisk kommunikation som i slutändan är tänkta att nå väljaren och övertyga dem om få deras röst på valdagen (Bengtsson 2001: 9–10). Politisk kommunikation är inget statiskt eller förbehållet formella situationer. Sådan kommunikation kan ske närsomhelst, med olika typer av medier, inte minst olika former av sociala medier, och inte sällan med kreativa metoder för att tränga igenom det mediala brus som kan tänkas omge väljarna.

En av de traditionella former för politisk kommunikation är regeringens presskonferenser. Nuförtiden sänds det presskonferenser som många direkt kan ta del av dem direktsänt på tv eller genom andra digitala medier. Presskonferensen används som kommunikativt verktyg inom flera olika områden - sportevenemang föregås eller följs av presskonferenser tillsammans med tränare och atleter, opinionsbildare och lobbyorganisationer kallar till presskonferenser i samband med rapportsläpp eller utspel och så vidare – och handlar ytterst om att skapa uppmärksamhet att nå ut med budskap, så även för regeringen. Pressrelationer generellt är en viktig komponent i regeringens kommunikationsarbete. Historiskt har presskonferensen varit av särskild betydelse för relationen mellan regeringen och presskåren, en relation som även inneburit en viss exklusivitet (Larsson 2012).

Erlandsson (2008) beskriver att Regeringskansliets kommunikationsresurser närmast kan jämföras med en större nyhetsbyrå. Vidare skriver han att de som sitter med regeringsmakten har resurser som få politiska partier kan mäta sig med. Att ha regeringsmakten i detta hänseende ger möjligheten att skapa kommunikativa strategier, styra narrativ samt använda sig av hela Regeringskansliets informationsresurser. Historiskt har antalet pressekreterare eller informationsmedarbetare som det tidigare benämndes, ökat flera gånger om. 1971 fanns det 16 medarbetare som arbetade med press- och mediefrågor. Tre årtionden senare fanns det nästan trettio så många pressekreterare (Eriksson med fler 2013: 13). Dessutom beskrivs det att statsråd idag har mellan en till fyra pressekreterare och assistenter (Larsson 2012) och dessutom finns det tillgång till Regeringskansliets egna opolitiska resurser i form av informatörer och webbansvariga (Erlandsson 2008). Det är således inte ett ogrundat antagande att det nu skulle finnas fler pressekreterare än någonsin och som därmed kan utgöra en infrastruktur för regeringen att nå ut till nyhetsmedia, till exempel med presskonferenser.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka huruvida regeringens presskonferenser förändrats över tid. Undersökningen görs primärt genom olika analyser av hur antalet presskonferenser har förräntats över tid, till exempel i förhållande till mandatperioder och valrörelser. Syftet är vidare att diskutera eventuella förändringar i användandet av regeringspresskonferenser i förhållande till teoretiska perspektiv om koalitionsregeringar och medielogik.

Uppsatsens övergripande fråga är: Hur har Regeringspresskonferenser förändrats över tid, från 1993 till 2019? Denna fråga kommer att besvaras tillsammans med följande kompletterande frågor: Hur har förhållandet mellan antalet presskonferenser och regeringssammansättning sett ut över tid? Hur ser användandet av regeringspresskonferenser ut under mandatperioderna? Hur kan regeringspresskonferensen förstås utifrån dagens mediasystem?

1.2 Bakgrund

1.2.1 Regeringspresskonferensens historiska utveckling

Internationellt har presskonferenser av olika slag använts i alla fall sedan 1870-talet i Tyskland och sedan början av 1900-talet i USA. I Sverige fanns det länge en svag etablerad relation mellan politikerna och journalisterna och de relationer som fanns var av ofta individbaserade. Med några undantag anordnades inte den typen av presskonferenser som man kan se idag. Ett tidigt exempel var i samband med när statsminister Carl Gustaf Ekman fick lämna som statsminister under 1930-talet efter tveksamt ekonomisk samröre med tändsticksmagnaten Kreuger (Larsson 2012, Ohlsson 2010: 99–106).

I stället för presskonferenser som kontaktvägar till pressen använde sig politikerna av publika samlingar med allmänheten såväl som med det egna partiet. Det stora skiftet i relationen mellan politiker och pressen kom i samband med andravärldskriget (Larsson 2012). Kort efter krigsutbrottet kallade regering till sig presskåren för att informera om krigets påverkan på Sverige. Det var även i samband med kriget som den statliga informationsbyrån, IB, skapades. Byrån anordnade regelbundna möten med pressen där olika statsråd och även statsministern själv presenterade information i olika politiska frågor. Informationen som delades var dock inte offentlig utan konfidentiell och till för att pressen skulle

kunna navigera i vad som skulle kunna skrivas och vad som inte skulle skrivas i nyheterna (Larsson 2012).

Med Olof Palme cementerades den typen av presskonferens som vi idag är vana att se från Regeringskansliet: ofta med ett inledande anförande av regeringsföreträdaren som avslutas med frågestund där den samlade presskåren kan ställa frågor om ämnet som ligger till grund för konferensen samt verka ansvarsutkrävande. Inte sällan följs det även upp med möjlighet till enskilda intervjuer med representanter från regeringen som deltar i presskonferensen (Eriksson med fler 2013: 42–43, Larsson 2012).

1.2.2 Koalitionsregeringar i Sverige

I jämförelse med många andra länder är Sverige unikt i det avseende att landet i efterkrigstiden till 70 % styrts av minoritetsregeringar. Under perioden från andra världskrigets slut till dags dato har de flesta av regeringar utgjorts av enpartiregeringar som styrts av Socialdemokraterna med stöd av mindre partier (Bäck & Hellström 2022). Under mätperioden, som börjar med Bildt I (1991–1994) har det endast funnits en majoritetsregering i Sverige, Reinfeldt I (2006–2010) (Hellström & Lindahl 2021:578–579). Det går alltså att konstatera att partier i det svenska valsyste­met numera behöver bygga koalitioner eller finna stödpartier för att kunna regera.

Regering	Start	Slut	Koalition	Regeringspartier	Minoritetsregering	Stödpartier och samarbete
Bildt	03-10-91	18-10-94	JA	C+L+M+KD	JA	–
Carlsson III	06-10-94	18-03-96	NEJ	S	JA	V/ C
Persson I	21-03-96	20-09-98	NEJ	S	JA	C
Persson II	20-09-98	15-09-02	NEJ	S	JA	V + MP
Persson III	15-09-02	17-09-06	NEJ	S	JA	V + MP
Reinfeldt I	05-10-06	19-09-10	JA	C+L+M+KD	NEJ	–
Reinfeldt II	19-09-10	14-09-14	JA	C+L+M+KD	JA	–
Löfven I	03-10-14	09-09-18	JA	S+MP	JA	V
Löfven II	21-01-19	28-06-21	JA	S+MP	JA	(V)+ C+ L

Tabell 1: Under både Bildt-regeringen och Reinfeldt II- regeringen rådde det inga formella samarbeten med stödpartier. Reinfeldt I var en koalitionsregering i majoritet och således krävdes inget stödparti. Carlsson III-regeringen stödes av Vänsterpartiet 1994 och av Centerpartiet från 1995 (Bäck & Hellström 2022: 132–133).

För att någon regering, oavsett minoritet, majoritet eller som koalition ska nå ut med sin politik behöver den höras och synas. Regeringspresskonferensen har blivit en form för denna typ av kommunikation. Med presskonferensen som verktyg kan regeringen nå ut med sin politik, informera väljarna om deras arbete och i viss mån ställas till svars genom journalisternas frågor (Eriksson med fler 2013: 11). Presskonferensen betraktas som en viktig arena av både politiken och medierna, inte alltid av samma anledningar men än dock. Eftersom en koalitionsregering består av flera partier med olika idéer och viljor så är de möjligt så att fler slåss om uppmärksamheten i mediautrymmet. Denna uppsats är intresserad av att undersöka antalet presskonferens i förhållande till regeringsunderlag.

1.2.3 Begreppsdiskussion

Den här uppsatsen handlar om regeringspresskonferenser men vad som menas med presskonferens är inte entydig definierat. I Svenska Akademiens ordbok konstateras att presskonferens är ”mottagning med viktig person som journalister bjuds in till för att ställa frågor” (Svenska Akademien). Hur en presskonferens formellt definieras stämmer dock inte alltid överens med vad som empiriskt betraktas som (och därmed arkiveras som) en regeringspresskonferens. Frågan om hur Regeringskansliet definierar presskonferens är relevant i denna studie. Under arbetet med uppsatsen ställdes därför frågan till kansliarkivarierna som bland annat är ansvariga för överlämningen av regeringens presskonferenser till Riksarkivet. Svar enligt följande: ”Regeringskansliet bjuder vanligtvis in journalister till en presskonferens/pressträff när en eller flera företrädare för regeringen har information man önskar att förmedla brett. Presskonferenser/pressträffar kan ske med journalister på plats fysiskt, digitalt eller både och.”¹ Även Regeringskansliet förefaller alltså ha en formell definition av vad en presskonferens är. Men i det dataset som används för denna undersökning går det att urskilja aktiviteter i gråzonen för SAOL:s och Regeringskansliets definition. Detta behandlas mer ingående i uppsatsens materialdiskussion. För att denna studie ska vara genomförbar, inte minst med avseende på materialinsamling, utgår uppsatsen från en empirisk definition: samtliga aktiviteter som Regeringskansliet självt definierat som en presskonferens, och lämnat över till Riksarkivet för arkivering, betraktas som presskonferenser.

I kommunikation med Regeringskansliets arkiv framkommer att det finns otydligheter i regeringsföreträdarnas roller. Arkivet beskriver själva hur ”Det är inte alldeles tydligt alla gånger vilken roll en enskild minister har vid olika tillfällen, när denne representerar Sveriges regering eller representerar sig själv som politiker.”²

---

¹ Svar från arkivarie Joar Smeding på Regeringskansliet i mejlkorrespondens, 29-12-2022.

² Svar från Martin Ahlberg på Regeringskansliets arkiv- och registratursektion i mejlkorrespondens, 03-01-2023.

Detta gäller i synnerhet de presskonferenser som regeringspartier har kallat till och där de i media porträtteras som representanter för regeringen men av Regeringskansliet representerar det politiska partiet och inte regeringen. Den empiriska definitionen av presskonferens som används i denna uppsats kringgår detta problem. Alternativet hade inneburit svårigheter att undersöka Regeringskansliets presskonferenser.

1.2.4 Tidigare forskning

Studier av regeringspresskonferenser har länge varit ett outforskat fält (Eriksson med fler 2013: 21). I Sverige har forskare som Larsåke Larsson dock varit betydande för fältet. Genom sin forskning och beskrivning av presskonferensens historia från tidigt 1900-tal (men med särskilt fokus från 1993) fram till 2011 har han tagit ett helhetsgrepp och lagt en grund för ämnet genom en rad olika publikationer (t ex Larsson 2010, Larsson 2012, Eriksson med fler 2013). I dessa texter och fler därtill beskriver Larsson hur framväxten av regeringspresskonferensen utvecklats i Sverige. I sin forskning drar Larsson ett antal slutsatser, bland andra att antalet presskonferenser har ökat i omfattning (mätt mellan 1993 och 2011) med färre presskonferenser under mellanvalsåren och fler när Sverige varit ordförandeland i EU. Han visar också att hypotesen om att sittande regering skulle använda sig av regeringsmakten för att således kalla till fler presskonferenser under valår inte förefaller stämma. Larssons studier har lagt en grund för den empiriska forskningen vadgällande svenska regeringspresskonferenser. Denna uppsats bygger vidare på detta, inte minst gällande perioden 2012–2019.

Inte heller i en internationell kontext är ämnet för regerings- eller presidentpresskonferenser särskilt välstuderat. I en amerikansk kontext har dock både Kumar och Eshbaugh-Soha studerat amerikanska presidenters presskonferenser. Kumar (2005) tar sitt avstamp i presidentens presskonferenser för att studera hur presidenters presskonferenser har utvecklats under 92 år, med start 1913. Eshbaugh-Soha (2003) försöker i sin tur replikera Hager och Sullivans (1994) studie om hur amerikanskt presidentskap reflekteras i presidentens offentliga aktiviteter, men konstaterar i artikeln att han har svårigheter med att få fram samma resultat eller få reliabla testsvar med datan som Hager och Sullivan använt sig av. I stället kommer Eshbaugh-Soha fram till att presskonferensens är ett verktyg för presidenten som i huvudsak bygger på individuella preferenser. Detta är något som även Larsson beskriver i sina texter om svenska regeringspresskonferenser. Han tydliggör till exempel hur svenska statsministrar har haft olika typer av relationer till och preferenser i förhållande till presskåren (Larsson 2012).

Senare forskning i fältet har bland annat bedrivits av Geoffrey Craig (2016) som i en fallstudie studerat Barack Obamas presskonferenser som president. Craig (2016: 121) skriver i sina slutsatser att presskonferensen är ett kommunikativt verktyg som politikern har stor kontroll över. Detta är något som är återkommande i forskningen av presskonferenser (Eriksson med fler 2013: 23, Larsson 2012).

Forskningen om presskonferenser är mångfacetterad och det finns fortsatt många angreppsvinklar att finna.

Då en av uppsatsens frågeställningar berör huruvida koalitionsregeringar bland annat påverkar antalet presskonferenser används också teoretiska perspektiv och forskning som behandlar koalitionsregeringar. På det viset behandlar studien koalitionsregeringens presskonferenser och inte andra frågor som också kan aktualiseras av koalitionsteori såväl som empiriska forskare i fältet, till exempel koalitionens stabilitet, genomförandeförmåga och hållbarhet över tid. Hellström och Lindahl (2021) beskriver hur koalitionsregeringar har sett ut i Sverige. Dess utveckling och dess framtid. Med nya politiska formationer i riksdagen kan koalitionsregeringar också komma att förändras. Koalitionsforskning ligger nära forskningen om politiska system och hur de påverkar varandra. I detta ligger även frågor som hur minoritet- och majoritetsregeringar påverkar koalitionsbyggande. Laver och Schofield (1998) går djupare i dessa frågor och diskuterar frågor som koalitionsstabilitet och dess hållbarhet samt koalitioner alternativkostnader.

En annan forskningsgren som är relevant för min uppsats är studier som behandlar kommunikationsarbetet på Regeringskansliet i allmänhet. Här finns till exempel Karl Magnus Johanssons forskning (2021, 2022) som undersöker Regeringskansliets kommunikation och i synnerhet den centralisering som har skett till Statsrådsberedningen. Johansson diskuterar även koalitionsregeringars inbyggda rivalitet och hur de bidragit till en centralisering av mediekommunikationen (2022: 44–45). Erlandsson (2008) beskriver i sin tur framväxten av strategier hos Regeringskansliet för att hantera intensivare mediebevakning och ökade förfrågningar från media.

Givet denna forskningsöversikt ämnar denna uppsats att undersöka regeringspresskonferenserna och bidra till kunskap om koalitionsregeringar och politisk kommunikation i allmänhet, särskilt för perioden 1993 till 2019. Larssons studier sträcker sig till och med 2011, varför det finns incitament att fortsätta att undersöka perioder därefter.

2 Material och metod

Denna uppsats använder delvis deskriptiv statistisk metod. Denna metod ger en möjlighet för så kallad informationsminskning vad gäller att skapa överblickbarhet för en stor mängd data. Fallstudier eller andra kvalitativa metoder har inte förmågan att undersöka extensiva mängder data så som en statistisk metod möjliggör (Teorell & Svensson 2007: 106–107). Med deskriptiv statistisk metod går det att synliggöra de 27 år, mellan 1993 och 2019, som datasetet för denna undersökning bygger på. Datasetet är sammansatt av Regeringskansliet och finns förvarat på Riksarkivet som Excel-fil³.

Undersökningens empiriska material är presskonferenser som skett på Regeringskansliets anmodan från 1993 till och med 2019. Materialet utgörs av ca 4700 regeringspresskonferenser. Regeringskansliet har sammanställt pressaktiviteterna med datum, innehållsbeskrivning samt ID-nummer till videomaterial. Dessa sammanställningar har efter hand lämnats över till Riksarkivet, där också allt videomaterial från presskonferenserna finns bevarat. Överlämningen av de inspelade presskonferenserna från Regeringskansliet görs kontinuerligt och sker med sex månaders intervall (regeringen.se, riksarkivet.se). De allra senaste presskonferenserna som Regeringskansliet har kallat till finns på Regeringskansliets egna Youtube-sida. Under arbetet med uppsatsen hade Riksarkivet sammanställt ytterligare en fil med underlag fram till 31 december 2019. Filen över regeringspresskonferenserna används främst för att hitta och ta fram videoinspelade presskonferenser i arkivet. Men denna sammanställning erbjuder också intressanta ingångar för att studera regeringens användning av presskonferenser över tid, vilket föreliggande uppsats tar fasta på. Sammanställningen används således som undersökningens huvudsakliga empiriska material.

I det dataset som finns tillgängligt hos Riksarkivet är samtliga regeringspresskonferenser inspelade i Regeringskansliets lokaler och sker alltså i kansliets regi, alternativt i Sveriges ständiga representation vid Europeiska unionen. De presskonferenser som sker på andra orter som anordnas av externa enheter dokumenteras inte av Regeringskansliet och finns därför inte med i materialet.

En svaghet med filens sammanställning är att olika standarder har använts för att beskriva innehållet i presskonferenserna. I vissa fall framgår det i detalj vilka departement och statsråd som är ansvariga och i andra fall är det otydligare, om det framgår överhuvudtaget. Denna undersökning tar fasta på det som Regeringskansliets arkivarier har lämnat över till Riksarkivet även om dessa svagheter alltså är noterade. Presskonferensens definition blir således en empirisk sådan: det som Regeringskansliet har märkt som regeringspresskonferens, och

---

³ <https://riksarkivet.se/psidata/regeringskansliets-presskonferenser> ”Register över presskonferenser”.

lämnat över till Riksarkivet behandlas i denna uppsats som presskonferens. På samma sätt motiveras uppsatsens mätperiod (1993–2019) av den tillgänglig metadata-filen på Riksarkivet.

Utifrån metadata-filen går det att se att de registrerade pressaktiviteterna varierar. Förutom presentation av nya utredningar finns allt från formella presskonferenser till seminarie- och konferensliknande aktiviteter med avslutade presskonferenser. Ett exempel är ”Museikonferens- Museer i en ny värld” under 2014, aktiviteten är registrerad i fem delar där den avslutas med en paneldiskussion. För samma år kan man finna ceremoni och pressträff för ”Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet”. I kontakt med Riksarkivets registrator framgår att innehållsbeskrivningarna till varje pressaktivitet är tillagda av arkivbildaren, alltså Regeringskansliet⁴.

Arkivering är ingen neutral process. Vad som finns bevarat i arkiven är resultatet av processer präglade av normer, ekonomi och andra förutsättningar vid tillfällena för arkiveringen (Schwartz & Cook 2002). Vem som har arkiverat och vilka metoder som använts spelar därför roll i denna undersökning. Ett tydligt exempel på detta är innehållsbeskrivningarna som ges varje presskonferens, vilka kan vara både sparsamma och utvidgade. För att ge ett exempel kan presskonferensen den 18 juni 2015 lyftas fram. Med innehållsbeskrivningen ”HeforShe lanserades i Sverige”, framgår det alltså inte vilket departement eller statsråd som varit ansvarig eller kallande. Inte heller någon annan information framgår av innehållsbeskrivningen. Med sökning i mediearkivet Retriever går det att utläsa att HeforShe är ett en del av ett FN-projekt och att det är statsminister Stefan Löfven som kallat och andra medverkade bland annat är ordföranden för UN Women samt barn-, äldre-, och jämställdhetsministern Åsa Regnér. Att göra en sådan komplett genomsökning för uppsatsens 4700 presskonferenser har emellertid inte varit möjligt. I stället används den underliggande metadata-filen som empiriskt material.

Uppsatsen är att betrakta som en sekundäranalys. Studien bygger på data från Regeringskansliet som är insamlat och kategoriserat av Regeringskansliet. Att bedriva en sekundäranalys får som konsekvens att forskaren till fullo inte har kontroll över datan eller dess kvalitet (Bryman 2011: 299–313). Detta tydliggörs med ovanstående exempel, det vill säga bristen på systematik och i viss mån kvalitet för de innehållstexter som Regeringskansliet producerat till metadata-filen

2.1 Operationalisering

Till uppsatsens undersökning har jag genomfört vissa systematiska steg inför analysen. Eftersom det förefaller finnas skillnader i vad som har definierats som presskonferens och överlämnats till Riksarkivet har jag på olika sätt förprocessat datan för att det ska bli lättare att jämföra förändringar över tid. I materialet har jag bland annat slagit ihop aktiviteter och tagit bort andra. Detta är gjort för att

---

⁴ Mejlkorrespondens med Joakim Andersson arkivarie på Riksarkivet, 07-12-2022.

dubletter och aktiviteter som registrerats som flera olika inte ska störa analysen. Det kan handla om aktiviteter som skett på samma dag och som förefaller behandla samma ämne och som därför har slagits ihop till en presskonferens. I datasetet har till exempel presskonferenser med gäster från utlandet ibland registrerats som flera olika aktiviteter, och dessa har därför slagits ihop en aktivitet. Även vid teckentolkning av samma konferens har sådan sammanslagning gjorts. Vid dessa situationer har jag alltså behållit ett exemplar och tagit bort de aktiviteter som berör samma presskonferens men med tolkningar till olika språk. Ett sådant exempel är statsminister Fredrik Reinfeldts pressträff med Turkiets president Abdullah Gül den 12 mars 2013, vilket är registrerat som tre separata presskonferenser på engelska, originalspråk samt turkiska. I detta fall registrerade jag dessa tre till en presskonferens. Även aktiviteter som verkar vara dubletter eller fortsättningar på tidigare aktiviteter har slagits samman till en aktivitet. Till exempel har 16 olika aktiviteter den 9 februari 2012 slagits samman till en aktivitet då det är delaktiviteter i konferensen *Northern Future Forum*.

Ett par bedömningar har varit svårare att avgöra huruvida de ska slåss samman eller ej. I tabellen nedanför visas ett utdrag ur datasetet. Under samma dag har civil- och bostadsministern haft tre olika presskonferenser i olika ämnen. Jag har dock gjort bedömningen att dessa sannolikt har ägt rum efter varandra som en enskild aktivitet. De olika ämnena beror på att Stefan Attefall i detta fall hade en bred ministerportfölj.

20120919	Civil- och bostadsminister Stefan Attefall kommenterar budgetsatsningar för att minska bostadsbristen
20120919	Civil- och bostadsminister Stefan Attefall kommenterar budgetsatsningarna för att stödja och utveckla värdegrundsarbetet i den statliga förvaltningen
20120919	Civil- och bostadsminister Stefan Attefall kommenterar budgetsatsningarna på trossamfunden

Tabell 2: Utdrag från metadata-filen för året 2012.

Tabell 3, visar ett liknande exempel med barn- och äldreminister Maria Larsson. Varje ämne blev i detta fall registrerat som en egen aktivitet, när det sannolika är att alla aktiviteter skett vid samma presskonferens.

20120919	Barn och äldreministern om budgetsatsningar 2013
20120919	Barn- och äldreminister Maria Larsson om ett stärkt stöd och skydd för barn och unga
20120919	Barn- och äldreminister Maria Larsson kommenterar utredningen om lagen om valfrihet (LOV) ska vara obligatorisk för kommunerna
20120919	Barn- och äldreminister Maria Larsson om utbildning för chefer inom äldreomsorgen
20120919	Barn- och äldreminister Maria Larsson om att stoppa fusket inom assistansersättningen

Tabell 3: Utdrag från metadata-filen för året 2012.

Exemplen från tabell 2 och 3 har slagits samman och utgör i datasetet två separata aktiviteter.

2.2 Reliabilitet och validitet

Hög reliabilitet innebär frånvaro av osystematiska fel och misstag i undersökningen (Esaiasson med fler 2004: 67) Undersökningens reliabilitet säkerställs genom noggrann dokumentering, motivering av beslut och försäkran om att datan som används är relevant och hanteras nogsamt. För god reliabilitet krävs det även att undersökningen präglats av transparens och att de överväganden som har gjort är motiverade och antecknade i undersökningen. Den data som undersökningen baseras på är tillgänglig i det offentliga även om det i detta fall är svårare att få tag på det faktiska materialet som datan bygger på – presskonferenserna i videoformat.

God validitet innebär att forskaren faktiskt undersöker de som den påstår sig undersöka och att den finns en samstämmighet mellan teoretiska definitioner och operationella definitioner. God grad av validitet innebär avsaknaden av systematiska fel och misstag och att det som presenteras som frågeställning är det som svaras på i undersökningen (Esaiasson med fler 2004: 61–63). Påverkan av andra faktorer på undersökningens resultat är inte möjligt att ignorera och i denna

undersökning finns det faktorer som har möjlig påverkan. Dessa redogörs det också för i undersökningen.

Syftet med det datamaterial som använts i studien förefaller inte primärt varit konstruerat för forskningssyften utan för arkivsyften. Detta har skapat vissa brister i materialet utifrån uppsatsens perspektiv, vilka tidigare diskuterats. Dock har bedömningen gjorts att materialet är brukbart för denna uppsats syften och frågeställningar. Alternativet hade varit att gå igenom och systematisera videomaterialet på egen hand. Ett sådant arbete har det emellertid inte funnits resurser för givet att det handlar om tusentals presskonferenser under undersökningens period, och att det dessutom kostar att beställa fram, få materialet lagrat samt skickat till sig utanför Riksarkivet. Genom att använda den metadata som tillhandahålls av Riksarkivet har undersökningen kunnat genomföras med mindre resurser avseende tid och finansiering. Det har även varit möjligt att ägna mer tid och fokus på analysen och mindre tid på datahantering och systematisering.

3 Teori

3.1 Koalitionsteori

En viktig aspekt av denna uppsats är att undersöka regeringspresskonferenserna utveckling i relation till regeringsunderlaget. Därför hämtas perspektiv från det koalitionsteoretiska fältet. Koalitionsteori undersöker hur grupper $\rightarrow$ eller som det här kallas, koalitioner $\rightarrow$ betar sig i situationer där det råder konkurrens och möjligheten till vinst. Den utforskar även hur koalitioner agerar för att det ska vara fördelaktigt för deltagare i gruppen. Koalitionsteori undersöker uppbygganden av grupper, stabiliteten i koalitionen, dess maktställning samt strategierna som de olika spelarna (t ex partierna) använder för att maximera sina egna fördelar och minimera förluster (till exempel Riker 1962). Det ska dock sägas att föreliggande uppsats endast använder ett par ingångar i denna teori, som till exempel Sagarzazu och Klüvers (2015) differentieringsmodell och antagande om hur politiska partier i koalition använder kan använda sig av regeringspresskonferenser för att maximera sin politiska vinning.

Koalitionsteori är en del av det spelteoretiska fältet. Likt andra teorier som har sitt ursprung i rational choice-skolan görs en rad antaganden om människan och politiken. Likt Sagarzazu och Klüver (2015) görs det även för föreliggande uppsats antaganden om att Rikers (1962) koalitionsteoretiska rekvisit gäller för koalitionsbyggande. Det innebär att politiska partier är rationella och de eftersöker att maximera vinst (bilda regering) och agera för att få genomslag för sin politik, där presskonferensen kan vara ett verktyg.

Ett tidigt verk av betydelse för koalitionsteori är *Theory of games and economic behavior* skriven av Von Neumann och Morgenstern (1953). I boken, som främst kretsar kring nationalekonomi, beskriver de hur ”parallella intressen” bland aktörer leder till att samarbete blir lukrativt och att det därför är sannolikt att aktörerna kommer till någon form av överenskommelse och blir allierade (1953: 220–221). Von Neumann och Morgensterns teorin bygger alltså på rational choice-modeller med antaganden om att människan fattar beslut på rationella antaganden för att maximera vinst (Von Neumann & Morgenstern 1953: 8–9). Detta går också att tolka som politiskt-orienterade parter som ingår i en koalition för att maximera politiskt genomslag.

Riker (1962) expanderar det spelteoretiska narrativet något och beskriver det som att rationalitet inte endast har med finansiella vinster att göra. Om en person kan välja vilken handling som passar hen bäst, då kommer den personen att göra det valet. Ett politiskt exempel skulle kunna vara när Miljöpartiet 2014 valde att ingå i

en koalitionsregering tillsammans med Socialdemokraterna, trots uppenbara politiska skiljaktigheter i vissa viktiga frågor. Riker menar alltså att även om vissa val kan förefalla orationella så ska det inte betraktas som det utan snarare att de faller tillbaka på idén om den så kallade *economic man* (1962: 16–19).

Vissa har kritiserat den spelteoretiska skolan för att överdriva människans förmåga att fatta rationella och informerade beslut (Badersten 2002: 40). Men genom att betrakta partierna som vinstmaximerade aktörer kan man delvis begripliggöra deras agerande, till exempel i deras försöka att få uppmärksamhet i vissa frågor och att faktiskt driva igenom politik. Detta synliggörs bland annat av partier och koalitioner behov att utåt visa att de kan genomföra sin politik och visa för väljarna att de röstat rätt. Även om antaganden i koalitioner teori är generella så skapar det en spelplan där politiska partiers beslut och framträdanden i presskonferenser går att kontextualisera.

Rikers idéer om koalitioner teori bygger på ett antagande om nollsummespel, alltså att det i ett spel alltid finns en vinnare och en förlorare. Något däremellan kan inte existera eftersom vinst är odelbart. Men trots detta antagande för han en diskussion om att politik inte nödvändigtvis utgörs av ett nollsummespel, tvärtom. I ett politiskt system stannar ju personer på förlorarsidan kvar även vid förlust (1962: 30–31). För även om vinst är odelbart, verkar inte förlusten alltid vara det. Vidare ska det tilläggas att Rikers (1962) teori tar avstamp i en amerikansk kontext med ett presidentsystem där det finns två stora partier att välja mellan. Även om liknande förutsättningar har funnits i Sverige, till exempel under Allianstiden när partierna formerades till två block med tydliga statsministerkandidater, är skillnaden väsentlig mellan ett flerpartisystem likt det i Sverige och ett system som det amerikanska. I den amerikanska kontexten är det enklare att se att en nollsummespel skulle gå att applicera.

Som tidigare berörts strävar koalitioner efter att maximera sin makt, därför har de olika enheterna gått ihop till ett samarbete. Koalitionen storlek avgörs av brytpunkten för majoritet för att få makten. Riker beskriver det som att koalitionen strävar maximering fram till dess att vinsten är säkrad, i detta fall, torde detta vara när tolerans för statsministern i Riksdagen infaller. Koalitionen vill inte vara större än vad som krävs för att säkra vinsten, alltså strävar koalitionen för det minimum som krävs för att vinst ska säkras (1962: 32–33, 40).

Både Von Neuman & Morgenstern (1953) och Riker (1962) utgår i sina modeller från en idé om att koalitioner bildas utan hänsyn till ideologi. När deras teorem appliceras på fall som rör politik, och i synnerhet i en svensk kontext ska det inte glömmas att visa faktiska koalitioner är, om inte omöjliga, så nästintill omöjliga. Idén om ”kaka söker maka”, att koalitioner inte endast söker minsta möjliga majoritet utan även ideologisk likhet för att undvika konflikter har undersökts av teoretiker. Bland andra Robert Axelrod som undersökte förhållandena i Italien under perioden 1953–1969 (i Wilson 1995:269). Slutsatsen var att ideologiskt sammanlänkande koalitioner var mer sannolika att formas än koalitioner utan ideologisk koppling. Dessutom ses de även vara mer varaktiga än den ideologiskt differentierade koalitionen. Med även ideologin som faktor inför koalitionsbildande så söks fortsatt den minsta, ideologiska sammankopplande koalitionen. Men koalitioner kan skapas även för partier i opposition (Wilson 1995:268–270). Ett

exempel på detta är den ovanliga allians som fällde Löfven II i en misstroendeomröstning i juni 2021. Vänsterpartiet tillsammans med Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna röstade för att det inte längre fanns förtroende för dåvarande statsminister Löfven. De fyra partierna tyckte inte likadant i frågan om frihyressättning på nybyggda bostäder, men fann varandra i att förtroende för statsministern inte längre fanns.

3.1.1 Sagarzazu och Klüvers differentieringsmodell

Sagarzazu och Klüvers (2015) modell om differentiering utgår från Rikers (1962) idéer om koalitionsbyggande. Med differentiering menar författarna det behov som enskilda partier i en regeringskoalition har vad gäller att lyfta fram sin egen politiska profil och särskilja sig från koalitionen, samtidigt som de behöver visa upp enighet inom den samma. De menar vidare att politiska partier ger upp sin självständighet mot att inneha den politiska makten i en koalitionsregering. Partier i en koalition har i varierande grad olika åsikter om politiken och i olika frågor. Idén om differentiering är relevant för uppsatsens ämne eftersom den skulle kunna ge en förklaring varför antalet regeringspresskonferens ökar eller minskar beroende på regeringsunderlaget.

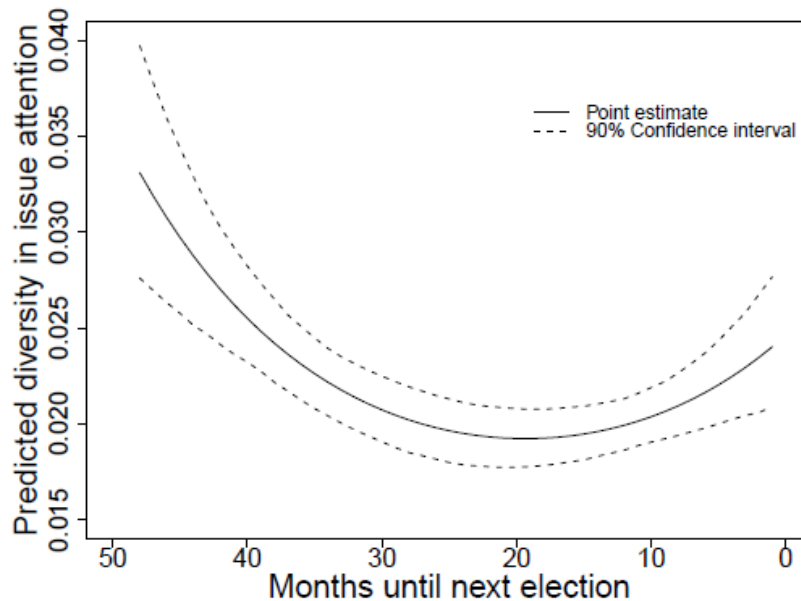
För att lösa politiska meningsskiljaktigheter mellan koalitionspartierna är det nödvändigt att finna olika typer av lösningar. Dessa kan utgöras av olika former av avtal (som till exempel Tidöavtalet 2022), politiska utredningar samt utnämmandet av statsråd och högre tjänstemän (Sagarzazu & Klüver 2015). Som konsekvens av detta koordinerar partierna inom koalitionen sina aktiviteter. Partierna behöver alltså involvera sina koalitionspartners för beslutfattande. I annat fall riskeras att koalitionen faller och därmed regeringsmakten. För de politiska partier som söker regeringsmakten finns det alltså incitament till att behålla koalitionen med de kompromisser som det kräver i stället för att hålla fast vid den politiska differentieringen som man som enskilt parti har.

Dock finns det ett fundamentalt dilemma i koalitionsbyggande mellan partier. När flera partier går ihop till en politik förlorar de den differentieringen som har lockat deras väljare att lägga sin röst på just det partiet. Sagarzazu och Klüvers (2015) modell beskriver hur differentieringen för partierna i koalitionen är föränderlig under en mandatperiod (se figur 1).

Precis efter ett val där samtliga partier har tävlat mot varandra om väljarnas röster, där partierna dessutom nogsamt valt fokusfrågor där de har störst sannolikhet att attrahera väljare, menar Sagarzazu och Klüver att partiernas differentiering kvarstår ett tag till. Detta för att partierna har fortsatt lojalitet mot väljarna och vill försöka infria vallöften när mediebevakningen är som störst. Efterhand som koalitionen partier lär sig arbeta tillsammans och när överenskommelser minskar differentieringen. Perioden mellan val, präglas av en gemensam agenda för koalitionen för att effektivt kunna styra och genomföra sin politik. Precis som Riker beskriver finns det stora incitament, det vill säga att nå regeringsmakten, för koalitionen att hålla samman. Den gemensamma agenda under perioden mellan val

tenderar till att domineras av politik där koalitionspartierna har en minsta gemensam nämnare. Politiska förslag där partierna tycker olika nedprioriteras och undviks i möjligaste mån. Om partierna inte är kompromissvilliga så är det svårt att tänka sig att en koalition skulle vara möjlig från början eller vara hållbar över tid (Sagarzazu & Klüver 2015).

Figure 2: Effect of the electoral cycle on diversity in issue attention

Figur 1: Grafen visar den något tillplattade U-formande kurvan som Sagarzazu och Klüver beskriver. Y-axeln visar nivå av differentiering och X-axeln antal månader till val. Grafen är hämtad från Sagarzazu och Klüver 2015.

Denna utveckling illustreras i figur 1. Grafen visar resultatet av Sagarzazu och Klüvers undersökning av 21 000 pressmeddelande från koalitionspartier i tyska Bundestag mellan åren 2000–2010. Figuren får en något platt U-formad kurva där differentiering mellan koalitionspartierna är högre i början av mandatperioden (det vill säga högre spridning av frågor som blir föremål för pressmeddelande) för att i mitten av perioden nå högre nivå av enighet och inför kommande val, åter öka till högre nivå av differentiering. Sagarzazu och Klüvers teoretiska modell kallas i denna uppsats för U-modellen.

I slutet på en mandatperiod börjar partierna förbereda sig inför stundande val. Fördelarna med att visa en enad front är inte lika stora som fördelarna av att göra bra ifrån sig i ett val. För att vinna röster från väljarna krävs det att partierna driver de frågor som de har störst sannolikhet och chans att mobilisera väljare. Samtidigt som partierna fortsatt befinner sig i en koalition, inleds en valrörelse som innebär att de olika politiska partierna behöver visa på sin politik och differentiering från koalitionen.

Snarlikt Sagarzazu och Klüver undersöker den här uppsatsen bland annat fördelningen av antalet regeringspresskonferenser över mandatperioder. Detta görs för att undersöka presskonferensens användande i relation till regeringsunderlag.

Medan Sagarzazu och Klüver undersöker diversifieringen under en mandatperiod, är denna uppsats intresserad huruvida antalet presskonferenser ökar med koalitionsregeringar.

3.2 Medielogik och politisk logik

I början av 2000-talet förändrades det internationella medielandskap. Från att dagspress, radio och tv nästintill dominerar nyhetsproduktionen gör olika sociala medier intåg i medielandskapet. Massmedierna har utgjort såväl betydelse för publiken som bärare av information men också för de politiska partierna och regeringen. Som bärare av information handlar det om att möjliggöra insyn, ifrågasätta och vara delaktig - i förlängningen aspekter som krävs för en fungerande demokrati (Nilsson 2001 :139–140). Mellan politiker och journalister finns ett inbördes beroende. Journalisterna behöver politikerna för att skapa nyheter, politikerna behöver i sin tur journalisterna för att nå ut med sin politik och budskap. Förändringen gällande ökad konkurrensutsättning av etermedierna (Nilsson 2001: 139–140) och de ”nya” sociala mediernas intåg kan sägas ha förändrat relationen politiker-journalister, och i viss mån regeringspresskonferensen som sådan.

För att beskriva denna förändring kan man tala om politikens medialisering. Med begreppet menar man den förskjutning som sker när politiker anpassar sig efter medierna och den logik som till exempel pressen följer för att möta sina utmaningar. Utmaningarna kan innebära att sälja annonsplatser och löpnummer och få många klick på nättidningarna. Modellen om medialisering bygger på att det råder ett överflöd av nyheter och information och att det är begränsat med uppmärksamhet. Det uppstår alltså en tävling om läsarens uppmärksamhet (Nilsson 2001: 150–151). För journalisternas del kan det innebära sensationsjournalistik, förenklingar av information och andra sätt att locka in läsare. För politikerna kan det i stället innebära snabba utspel, färgstarkt språk och även polarisering och konfliktbyggande (Strömbäck 2008b). Vissa menar att medialiseringen av politiken är flerdimensionell och är en process i konstant rörelse mellan nyhetspressen och politiken (Strömbäck 2008b). Medialiseringsteorin beskriver alltså inte något slut. Medialiseringen är ständigt pågående och kan röra sig fram och tillbaka, intensifieras och stanna av i de fyra faserna som Strömbäck talar om. Medialisering ska inte blandas ihop med begrepp som mediering som innebär att olika medier och kanaler används för att spela in, sprida eller förvara ett visst händelse eller information, till exempel när nyhetsmedier själva spelar in och sänder regeringens presskonferenser.

En del i medialiseringsteori är begrepp som medielogik och politisk logik. Strömbäck (2008a:388) definierar begreppet medielogik på följande sätt: ”Enligt en mer konkret definition handlar medielogiken om det medieinnehåll som följer av ett mediums format, organisation, interna arbetsvillkor, normer samt behov av uppmärksamhet.” Rekviriten för vad som ska produceras och sändas ut av medierna bestäms av medierna själva för att uppfylla deras egna behov, inte nödvändigtvis

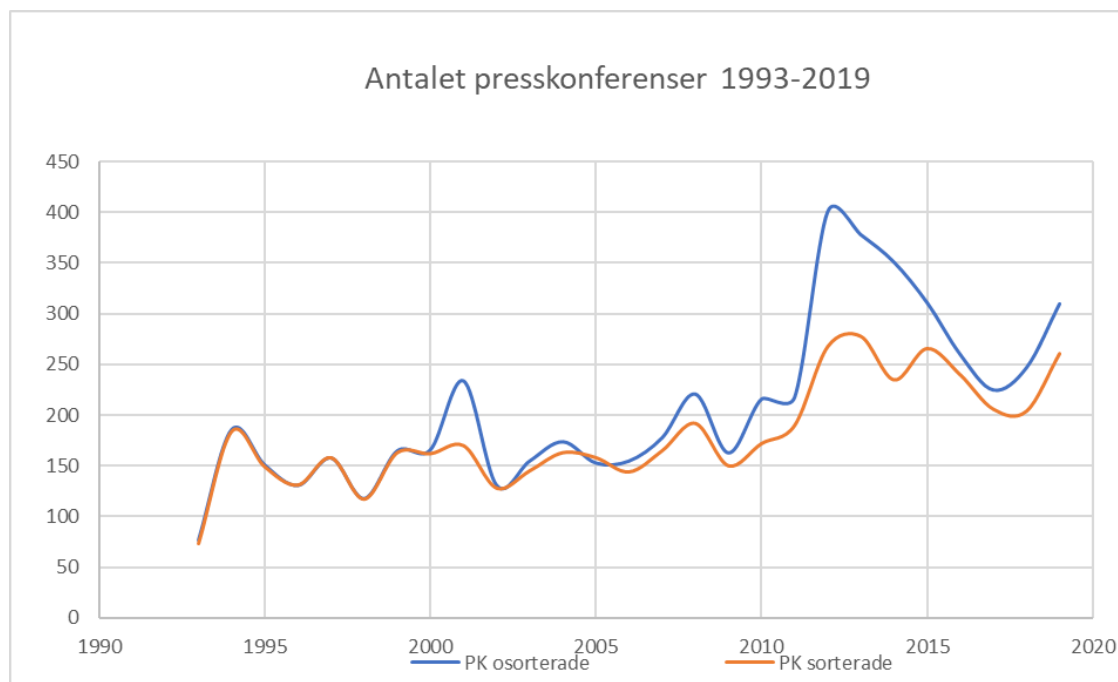
speglas verkligheten. En del i denna medielogik, i tävlan om allmänhetens uppmärksamhet, ligger också i mediernas berättarteknik. Här finner man metoder som förenkling, tillspetsning, polarisering och personifiering (Strömbäck 2008a). Medielogiken domineras även av en snabbhet i nyhetscykeln.

Som en motpol mot medielogiken finns det som kallas för politisk logik. Den politiska logiken är svårare att definiera och är inte lika studerad eller utforskat som medielogiken (Strömbäck 2008b). Den politiska logiken styrs till syvende och sist av att fatta kollektiva och auktoritativa beslut och implementera dessa (Strömbäck 2008a, 2008b). Det innebär att det politiska systemet och dess institutioner är i fokus och formar den politiska kommunikationen, hur den porträtteras och hur den förstås. Som tidigare beskrivit så är medialiseringsprocessen inte statisk, det innebär att flödet konstant rör sig mellan olika faser (Strömbäck 2008b). Ett antagande i medialiseringsteorier är att det finns ett konfliktförhållande mellan medielogik och politisk logik. Den politiska kommunikationen styrs av en av logikerna. Om medielogiken råder, är medierna i center och hur politiska aktörer kommunicerar formas av medierna. Tvärtom, om det är den politiska logiken som styr är de politiska institutionerna och primärt dess partier och deras behov i fokus. Skillnaden i utfall blir som sådan att när medielogiken styr förmedlas sådant som människor antas vara intresserade av. Medierna uppfattas i stort som kommersialiserade med fokus på att behaga sina kunder. Med den politiska logikens som styrande fokuserar medierna i stället på det som är viktigt och relevant för allmänheten i deras roll som medborgare. Medier uppfattas då också som en del av de demokratiska institutionerna som bevakar och bistår demokratin (Strömbäck 2008a). Polerna medielogik och politisk logik rör sig mot varande i en konstant rörelse, även om det är vedertaget att medielogiken blivit viktigare både för politiker som allmänheten (Jacobsson & Pierre 2008).

4 Analys

4.1 Generell genomgång av resultatet

Minoritetsregeringar har länge varit normen i Sverige och har varit det sedan efterkrigstiden. Koalitionsregeringar är dock inte ett lika traditionellt fenomen. Efter dominans av Socialdemokraterna som enpartiregeringar har trenden vänt och koalitionsregering är återkommande och verkar också vara bestående. I synnerhet i proportionella valsysteem, likt det i Sverige, är det numera svårt att få egen majoritet i den lagstiftande kammaren (Bäck & Hellström 2022: 129, 131–132). Detta innebär att koalitioner med flera partier närmast blir ett krav för att få och behålla regeringsmakten. Koalitioner kräver samarbete och kompromisser (Sagarzazu & Klöver 2015). Med flera partier företrädna i regeringen kan man tänka sig att uppmärksamheten som varje parti kräver skulle öka antalet presskonferenser som regeringen har. Samtliga partiledare som är deltagare i koalitionen har ingått i överenskommelser som innebär både kompromisser och eftergifter. För att visa sina väljare resultat behöver partierna synas och höras, detta skulle man tänka sig göras med regeringspresskonferensen som kommunikativt verktyget.

Figur 2: Grafen visar antalet presskonferenser perioden 1993–2019. PK betyder presskonferens. Osorterade presskonferenser visar den icke-förprocessade datan för antalet presskonferenser, och sorterade visar resultatet efter att datan har förprocessats.

I figur 2 kan man se det totala antalet presskonferenser per år. Under perioden 1993 till 2019 var de totalt ca 4700 regeringspresskonferenser som lämnades över från Regeringskansliet till Riksarkivet. Med en liten topp under 1994 går antalet sedan ner för att åter öka efter 2006. Efter 2006 kan man se en ökning av antalet regeringspresskonferenser som dessutom förefaller cementeras till en högre nivå. De extremaste punkterna återfinns på åren 2012 och 2013. Dessa år är i mandatperioden för Reinfeldt II-regeringen. Vid en översiktlig genomgång av årens presskonferenser är det till exempel noterbart att den globala hållbarhetskonferensen i Rio de Janeiro, Rio +20 gjort avtryck med många presskonferenser under året 2012, varav flera har slagits samman i förprocessandet av data (se materialdiskussion).

Regering	Start	Slut	Regeringspartier	Koalition	Minoritetsregering	Antalet presskonferenser
Bildt: fr. 1 januari 1993	03-10-91	18-09-94	C+L+M+KD	JA	JA	225 (varav 2 i övergångsregering)
Carlsson III	06-10-94	18-03-96	S	NEJ	JA	214
Persson I	21-03-96	20-09-98	S	NEJ	JA	333
Persson II	20-09-98	15-09-02	S	NEJ	JA	620
Persson III	15-09-02	17-09-06	S	NEJ	JA	602
Reinfeldt I	05-10-06	19-09-10	C+L+M+KD	JA	NEJ	646
Reinfeldt II	19-09-10	14-09-14	C+L+M+KD	JA	JA	1028
Löfven I	03-10-14	09-09-18	S+MP	JA	JA	980 (varav 43 i övergångsregering)
Löfven II: t.o.m 31 december 2019	21-01-19	28-06-21	S+MP	JA	JA	260

Tabell 4: Sammanställning av antalet presskonferenser per regering. För Bildtregeringen är antalet presskonferenser beräknat från och med 1 januari 1993. För Löfven II slutar beräkningen 31 december 2019. Övriga regeringar har beräknats från startdatum till slutdatum för regeringen. Eventuella presskonferenser i övergångsregering är noterade på den föregående regeringen. Delar av datan från tabellen är hämtad från Bäck & Hellström 2022: 132–133.

Baserat på dataset som används för uppsatsen, tabell 4 visar hur många presskonferenser varje regering haft, fördelat på mandatperiod, huruvida det varit i

koalition samt om det rört sig om minoritet- eller majoritetsregering. I tabell 4 kan man följa utvecklingen av antalet presskonferenser som skett sedan 1 januari 1993.

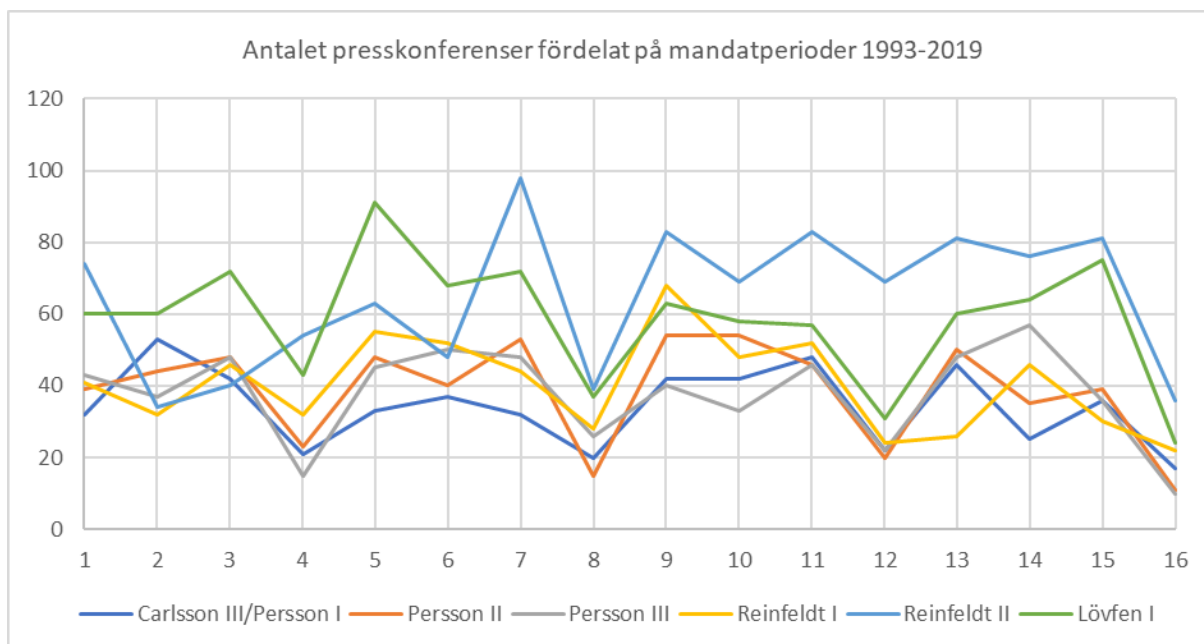
Eriksson med fler (2013: 67–68) visar, förutom att presskonferenserna ökade i genomsnittliga tal mellan åren 1992 och 2011, att det även fanns en stor skillnad för de år där Sverige varit ordförandeland i Europeiska unionen, vilket var åren 2001 och 2009. Detta gällde främst för presskonferenser som statsrådsberedning anordnat. Statsrådsberedningens presskonferenser utgörs till större delen av besök från utländska och internationella ledare, vilket det är mer av under en period där Sverige är ordförandeland för EU (Eriksson med fler 2013: 57–58). I denna uppsats är dessa toppar mindre tydliga då uppsatsen undersöker regeringens presskonferenser generellt och inte fördelat på departement.

Huruvida ökningen av presskonferenser efter 2006 har med koalitionsregeringar att göra är inte entydigt. Även om det inte finns fullständig data för Bildtregeringen (som var en koalitionsregering med Liberalerna, Centerpartiet samt Kristdemokraterna) visar grafen i figur 3 på betydligt längre frekvensvärden under 1993 och 1994 än från 2006 och framåt. Socialdemokraternas styre därefter var enpartiregeringar med stöd av mindre partier men som dock inte satt i regering. Jämför man Bildtregeringen med Reinfeldt I och II noterar man snabbt att båda Reinfeldtregeringarna hade fler presskonferenser, trots att de i samtliga tre fall rörde sig om koalitionsregeringar. Detsamma för Löfven I, som också var en koalitionsregering, men dock med endast två partier i koalitionen.

Sammanfattningsvist kan man se att antalet presskonferenser har ökat sedan starten på mätperioden 1993, och att det i synnerhet ökar från och med 2006 för att därefter närmast stabiliseras på en högre nivå. Denna högre nivå av antalet presskonferenser verkar har normaliserats i förhållande till uppsatsens mätperiod.

4.2 U-modellen

Sagarzazu och Klüver (2015) visar i sin forskning att koalitionspartier slits mellan två motsatta intressen. Å ena sidan har de ett behov av att visa enighet inom koalitionen, å andra sidan behöver de differentiera sig för att attrahera röster från väljarna. Den U-formade kurvan framträder tydligt i deras forskning där det i början av en mandatperiod, precis efter val, råder hög differentiering för partierna i den ”nya” koalitionen. Under mellanvalsåren planar kurvan ut och det råder mer enighet mellan partierna för att sedan differentiering åter ska öka inför kommande val och valrörelse. Till skillnad från Sagarzazu och Klüvers undersökning använder denna uppsats regeringspresskonferenser och inte pressmeddelanden som empiriskt material. Även om det inte är samma materialkategori, eller samma typ av undersökning är det inte orimligt att anta att en liknande U-kurva för antalet regeringspresskonferenser under en mandatperiod äger rum. Det vill säga att det ges fler regeringspressträffar i början och i slutet av mandatperioden som ett sätt att profilera regeringens politik.

Figur 3: Grafen visar antalet presskonferenser fördelat på mandatperiod och regering. X-axeln visar mandatperioden fördelat på kvartal. Nr 1 är oktober-december precis efter val, nr 2 blir sålades januari-mars året därpå. Nr 4, 8, 12 utgör mellanvalsområdena. Nr 16, månaderna juli-september, i slutet av mandatperioden, precis innan val. Y-axeln visar antalet presskonferenser.

Utifrån uppsatsens material är det dock svårt att se den typen av samband som Sagarzazu och Klüver beskriver i sin studie. Däremot kan man se ett tydligt sicksackmönster över hela mandatperioden, med minskade antal presskonferenser under sommarmånaderna, vilket inte är konstigt i sig då även riksdag och regering har ett visst sommaruppehåll. Dessutom visar grafen i figur 3 att i slutet av mandatperioden, sommaren innan val, är det ännu färre regeringspresskonferenser än under somrarna under mellanvalsperioden.

Även Eriksson med fler är inne på ett liknande spår. De har gjort en undersökning på statsrådsberedningens presskonferenser för åren 1992 till 2011. De menar att man skulle kunna anta att variationer i antalet presskonferenser beror på vart man befinner sig i valcykeln eller mandatperioden, och att det skulle ske ett förmodat högre antal presskonferenser under valår och färre under mellanvalsår. I Erikssons med fleras undersökning på statsrådsberedningen noterar de dock att detta bara sker för valåret 1994, men inte för något av de andra valåren fram till och med 2010. Detsamma gäller för minskningen av antalet presskonferenser under mellanvalsperioden där Eriksson med fler noterar en minskning för de första mandatperioderna i deras undersökningsperiod, dock inte för de senare (Eriksson med fler 2013: 57). I resultaten från denna uppsats kan man dock också notera något som Eriksson med fler inte gör, att presskonferenser inför stundande val går ner än mer än vad det gjort under samma period under mellanvalsår. Möjligen är detta en indikation på att en eventuell differentiering för de olika politiska partierna i koalitionen inte sker inom ramen för regeringens presskonferenser utan via regeringspartiernas egna mediekkanaler och kommunikativa aktiviteter som enskilda partier.

Den dåvarande Alliansregeringen (Reinfeldt I) förefaller även ha arbetat mer strategiskt med presskonferensen som ett tydligt verktyg för att nå den samlade pressen och i förlängningen väljarna. Enigheten mellan partierna som man vill visa upp är en del av detta, men också det faktum att de valde andra platser än de vanliga konferensrummen på Regeringskansliet att ha presskonferens på (Eriksson med fler 2013: 166–167, Larsson 2012). Ett exempel på detta är presskonferenserna från Harpsund. Under första Reinfeldt-regeringen arrangerades det ibland regeringspresskonferenser från Harpsund för att diskutera läget i ekonomin (till exempel, 2011-08-26, 2012-08-24, 2013-08-23). Att använda sig av alternativa lokaler och platser är inget som Sverige var först med. Den typen av skifte kunde noteras i USA med början på 80-talet då man eftersträvade att komma bort från de formella miljöerna som Vita huset innebar och på nya sätt kunna styra och förstärka över narrativet som presidentens presskonferens innebär (Kumar 2005). Valet av plats sker fortfarande idag och används inte sällan för att förstärka det budskap som ska förmedlas i presskonferensen. Ett exempel i nutid är presskonferensen med nuvarande minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin och utredare Britt Bohlin. När utredning om civilbefolkningens skydd skulle lämnas över anordnades en presskonferens som hölls i anslutning till ett skyddsrum (DN.se). Frågan om skyddsrum var en del av utredning och också en fråga som lyfts särskilt i media.

Sammanfattningsvis så har föreliggande uppsats om regeringens presskonferenser mellan åren 1993 och 2019 inte visat på den typ av förändring liknande U-modellen som Sagarzazu och Klöver beskriver i sin forskning. I stället finns det en tydlig nedgång av antalet presskonferenser månaderna inför val där antalet går ner än mer än en vanlig mellanvalsommar. Att antalet presskonferenser inför val inte ökar, även om det kan finnas ett behov hos koalitionspartierna att söka uppmärksamhet, kan indikera att regeringens presskonferenser inte är särskilt partipolitiserade.

4.3 Diskussion av möjliga förklaring till ökat antal regeringspresskonferenser efter 2006

Eriksson med fler (2013: 67–68) har beskrivit en genomsnittsökning av antalet presskonferenser för deras undersökta period (1992–2011), per månad såväl som per regering. Som tidigare beskrivit syns en märkbar skillnad från och med år 2006 (se figur 2). Antalet presskonferenser ökar systematiskt efter 2006. Efter 2006 cementeras ett högre antal presskonferenser, även om det periodvis går ner i antal. Uppsatsen har visat att sambandet mellan ett högre antal presskonferenser och koalitionsregeringar inte är entydigt. I kommande avsnitt diskuteras två andra möjliga förklaringar.

4.3.1 EU och ökad internationalisering

En förklaringsfaktor för antalet ökande regeringspresskonferenser kan sökas i hur maktbalansen mellan riksdag och regering har förändrats. Med det svenska inträdet till Europeiska unionen 1994 bifölls en förskjutning av den svenska suveräna makten till unionen. I EU företräds Sverige av dess regering. I ministerrådet fattas beslut gemensamt och där Sverige är representerat av respektive statsråd som är ansvarig för frågan. En förskjutning av makt sker därför från riksdagen till regeringen och följaktligen EU (Ryde & von Sydow 2019: 6–7). Andra har påpekat att en ökad mängd frågor har fått en internationell karaktär, som därmed hamnar på regeringens bord (Norén Bretzer 2014: 125–126). Givet att regeringens ansvar på detta vis ökar i omfattning, bland annat genom EU-inträdet, skulle ett stigande antal regeringspresskonferenser kunna förklaras av detta. Eriksson med fler diskuterar även detta i undersökningsresultaten som visar på att statsrådsberedningen har fler presskonferenser när Sverige är ordförandeland i EU (Eriksson med fler 2013: 57–58). Som författarna också påstår är det rimligt att tänka sig att diplomatiska kontakter med andra EU-länder har ökat som en del av inträdet och att det leder till fler presskonferenser. Eftersom Sverige dessutom är medlemmar i organisationer som FN och OECD, där regeringen representerar landet, innebär även det fler kontaktytor med strävan om publicitet. Besök av utländska ledare och ledare vid internationella organisationer utgör den vanligaste typen av presskonferenser vid statsrådsberedningen (Eriksson med fler 2013: 58). Till exempel tog dåvarande statsminister Göran Persson emot FN:s generalsekreterare Kofi Annan 25 maj 1999, eller när Göran Persson tog emot OECD:s generalsekreterare Donald J. Johnston 27 april 2005. Det är emellertid inte klart varför ökningen av regeringspresskonferenser först sker 2006 och inte tidigare.

4.3.2 Sociala medier / medielogik

Sedan början på 2000-talet har sociala medier och olika typer av digital kommunikation befast sin position i nyhets- och medielandskapet. För politikerna utgör inte längre den samlade presskåren de enda aktörerna för att nå ut med sina budskap. Numera kan politikerna både sprida sina budskap i egna kanaler och få spridning genom andra användare på sociala medier. Däremot kan gamla kommunikativa verktyg som presskonferensen, leva kvar och bli en del av det nya "ekosystemet" av information och opinion som sprids i samhället. Det är till exempel inte svårt att föreställa sig att när regeringen idag håller en presskonferens om ett särskilt ämne att företrädare för regeringen också använder det tillfället för att sprida information om händelsen i sina egna kanaler, som till exempel Twitter och Facebook.

Nyhetsmedierna har således inte längre monopol på regeringspresskonferenserna, och många är numera de som delar klipp och information i direkt samband med presskonferenserna. Det kan vara allt från politiska motståndare som vill förtydliga sin egen politiska ståndpunkt och skapa en konfliktyta eller polarisering till konton på sociala medier som använder materialet för humoristiska eller kritiska ställningstagande. Längre har presskåren varit de enda som blivit ackrediterade för att närvara på presskonferenserna och tagit del av den exklusiviteten som funnits i relationen mellan politiken och pressen, som Larsson (2012) beskrivit. Detta har emellertid förändrats, även om pressackreditering fortfarande krävs för fysiskt närvaro vid presskonferensen och för att ställa frågor så kan även andra aktörer ta del av materialet för att kommentera och sprida information och videoklipp från konferenserna. Det faktum att presskonferenserna ofta direktsänds på någon eller flera fritt tillgängliga kanaler inklusive regeringens hemsida och på regeringens Youtube-kanal, bidrar till denna typ av nya spridningsformer av informationen.

Den så kallade medialiseringen av politiken förefaller inte ha några klara kopplingar till höger- och vänsterskalan. I alla fall inte med avseende på regeringens presskonferenser, som har ökat sedan början av 2000-talet, under både höger- och vänsterregeringar. Regeringens behov av att nå väljare och informera om den politiken man driver, tillsammans med att det finns fler kanaler till hands för att sprida information och opinion om denna politik, kan vara en anledning till det ökade antalet presskonferenser. Det går också att se hur användandet av sociala medier har gjort presskonferenstillfället mer användbart som ett tillfälle för att indirekt sprida opinion. Nyhetsmedier, statsrådets staber och sociala medieranvändare kan alla använda sig av klipp från regeringspresskonferenserna för att få ge sina perspektiv på framträdandena. Tillsammans med de traditionella intervjuerna som presskåren har efter presskonferenserna kan det i sin tur leda till en större spridning av det som regeringen säger och mer nytta utvunnet från presskonferenstillfället. Till exempel använde dåvarande Alliansen det gemensamma Twitterkontot ”Alliansen” för att sprida och uppmuntra följare till att titta på regeringspresskonferenser

Figur 4: Twittermeddelanden 29 september 2011.

De kan också använda sig av möjligheten att omtwittra andra kontons meddelande genom att till exempel dela Sveriges Radios meddelande om att Ekot skulle direktsända en regeringspresskonferens från Regeringskansliet som man kan se i figur 5.

Figur 5: Twittermeddelanden 12 och 13 april 2011.

Alliansen väljer också att inte bara skicka en formell kommunikén eller pressmeddelande med information om presskonferensen utan väljer även den mer informella vägen genom Twitter, se figur 5. Detta kan delvis ses som en anpassning till medielogiken vad gäller det mer informella tilltalet som mediet Twitter uppmuntrar till.

Som tidigare beskrivet har Regeringskansliet stora resurser för kommunikation och pressarbete, större än många enskilda partiers kommunikationsavdelningar (Erlandsson 2008). Regeringen försöker bland annat, som Erlandsson beskriver, bestämma agendan genom att påverka vad media rapporterar om. Detta kan man anta görs delvis genom presskonferenser som regeringen håller i.

Figur 6: Twittermeddelanden 27 november 2016.

I Miljöpartiets Twittermeddelande kan man även se hur partiet inför en regeringspresskonferens, den 28 november 2016 börjar sprida information och opinion i frågan. I detta exempel blev presskonferensen sammankopplad med en artikel från Svenska Dagbladet som också var länkad i Twitter-meddelandet. Samtliga exempel ovan tydliggör att regeringspresskonferensen har fått en delvis bredare betydelse och roll än att endast vara ett verktyg vid det givna presstillfället. Partierna, regeringen och andra aktörer använder sig av information från konferenstillfället och skapar ringar på vattnet. På det sättet går det att skapa mer "valuta för pengarna" och konferenstillfället breddas och kan få annan typ av spridning. De nya medierna tillåter dessutom en form av direktinteraktion som tidigare inte existerat. Med "gillningar", hjärtan och omtwittringar kan genomslaget blir väsentligt större. Sociala medier och det nya medielandskapet innebär att regeringspresskonferenserna kan lyftas fram i andra mediala sammanhang där den skapar ringar på vattnet samtidigt som presskonferens behåller sin formella karaktär.

5 Avslutning

5.1 Sammanfattning av resultatet

Denna uppsats tydliggör att antalet svenska regeringspresskonferenser har ökat sedan mitten av 2000-talet jämfört med början av 1990-talet. Huruvida det finns samband mellan koalitionsregeringar och antalet presskonferenser som regeringen håller i är svårare att belägga. Resultaten pekar på att det i början av 2000-talet skedde en förändring, både vad gäller antalet presskonferenser och hur Regeringskansliet arbetade strategiskt med presskonferensen som ett kommunikativt verktyg. Reinfeldt I-regeringen bestod av fyra partier i koalition. Inte sedan Bildtregeringen i början av 90-talet hade en koalition med fyra partier formerats. Det går inte att entydigt svara på frågan om fler partier i en koalitionsregering innebär fler presskonferenser från regeringen. Sagarzazu och Klüvers modell indikerar att det kan vara så eftersom partierna behöver profilera och differentiera sig inför kommande val senare i en mandatperiod. En sådan slutsats går dock ej att dra av denna studie. Antalet presskonferenser har stabiliserats efter Reinfeldt II-regeringen. När Löfven I tog över makten i Regeringskansliet cementerades antalet presskonferenser från Allians-tiden, trots att Löfven då styrde med endast två partier i en koalition.

En annat resultat som visas av uppsatsen är skillnaderna mellan mellanvalsområr och sommaren precis innan val. Medan antalet presskonferenser går ned, systematiskt under de tre första somrarna i en mandatperiod, minskar det ännu mer för sommaren precis innan val. Med Sagarzazu och Klüvers modell i åtanke kan man resonera huruvida differentiering som de beskriver möjligtvis sker i andra mediekkanaler som ägs av partierna eller partiledarna. Sammanfattningsvis kan man dock konstatera att regeringspresskonferensen inte verkar vara partipolitiserad i någon större mån.

I denna studie görs även en genomgång av potentiella andra förklaringar till att antalet presskonferenser har ökat sedan mitten på 2000-talet. Maktförskjutningen till EU, där regeringen tar ett större ansvar vilket indirekt leder till fler diplomatiska kontakter och fler presskonferenser, kan vara en orsak. En annan orsak som diskuteras är den ökade medialiseringen av politiken där regeringspresskonferensen fått ett annat utrymme i nyhetsmedier såväl som sociala medier. Med medier som Twitter, Facebook och Instagram är det möjligt för såväl regeringsrepresentanter och andra användare att få större spridning på budskap och klipp som härrör från presskonferenstillfället.

5.2 Avslutande diskussion

För framtida forskning, skulle det vara aktuellt med både innehållsmässig forskning av regeringspresskonferensen och fördjupad forskning om hur regeringens presskonferenser förhåller sig till den nya medielandskapet där sociala medier utgör en väsentlig del. Det skulle även vara fruktbart med undersökningar om mer infrastrukturella frågor som Regeringskansliets arkiveringsrutiner, för att skapa stabila forskningsgrunder för vidare studier om Regeringskansliet och deras förehavanden. Presskonferensmaterialet i Sverige förefaller fortsatt vara utforskat och stora systematiska studier saknas i fältet. Även om fallstudier och mindre jämförande studier kan ge oss inblick i vad som sker behövs även större kvantitativa studier för ett helhetsgrepp om materialet.

Denna uppsats har beskrivit hur antalet presskonferenser har ökat över tid och närmast normaliserats på en högre nivå jämfört med 90-talet. Vad som inte har diskuterats i uppsatsen men som också är av relevans är betydelsen den frekvens som presskonferenser sker med. Både ökning och minskning av antalet presskonferenser kan ha andra betydelser än de som diskuteras i denna uppsats. En regering som avhåller sig från presskonferenser och därmed journalisternas frågor och möjlighet till ansvarsutkrävande kan i förlängningen bli en risk för demokratin (Eriksson med fler 2013: 160). I ett försök att avvärja kriser eller skandaler kan regeringar undanhålla sig från vissa medier och välja att tala genom till synes egna mer kontrollerade kanaler. Sådana risker har setts i andra länder som Storbritannien och Australien när premiärministrar och statsråd undanhållit sig från presskonferenser. Även en hög frekvens av presskonferenser innebär risker. Att slentrianmässigt kalla till presskonferenser riskerar att leda till en devalvering av värdet (Craig 2016: 99). Styrkan i presskonferensen som kommunikativt verktyg kan sägas vara att det i grunden är ett formellt skeende med en auktoritär tonalitet bevarad.

Uppsatsen har diskuterat möjliga faktorer som påverkar antalet regeringspresskonferenser och då diskuterat övergripande orsaker. Men det är inte otänkbart att det också kan finnas mer personliga förklaring kopplade till att antalet regeringspresskonferenser förändras över tid. Precis som Eshbaugh-Soha, beskriver Larsson skillnaden historiskt mellan olika presidenters och statsministrar preferenser att stå inför kameran och tala i presskonferenser. För de statsministrar och statsråd i regeringen som tycker om att stå i strålkastarljuset blir det kanske mer medialt utrymme.

Johansson (2022: 16) beskriver hur personaliseringen eller personfixeringen av politiken har påverkat den politiska kommunikationen, och hur det även bidrar till centralisering av kommunaktionen till statsrådsberedningen. Med den ökade medialiseringen där också personifiering (Strömbäck 2008a) används som ett verktyg av medierna för att nå sina läsare kan man fråga sig vilka typer av människor som blir morgondagens politiker.

6 Referenser

- Adin Fares, N., Hedberg, K., Lindell, E., ”Unga födda 2005 kan kallas till civilplikt nästa år: ”Måste agera här och nu” i *Dagens Nyheter*, publicerad 7 november (2022).
- Badersten, B., Medborgardygden: den europeiska staden och det offentliga rummets etos (Stockholm: Natur och kultur, 2002).
- Bengtsson, H., ”Politisk kommunikation: Ett forskningsfält präglad av pluralism” i *Politisk kommunikation och demokrati*, Hans Bengtsson (red.), (Lund: Studentlitteratur, 2001).
- Bryman, A., *Samhällsvetenskapliga metoder* (Malmö: Liber, 2011).
- Bäck, H. & Hellström, J. ”Minority Governments in Sweden: Majority Governments in Disguise”, i *Minority Governments in Comparative Perspective*, Field & Martin (red.), (Oxford: University Press, 2022).
- Craig, G., *Performing Politics: Media Interviews, Debates and Press Conferences*, (Cambridge: Polity Press 2016).
- Eriksson, G., & Larsson, L., & Moberg, U. *Politikernas arena: En studie om presskonferenser på regeringsnivå* (Lund: Studentlitteratur, 2013).
- Erlandsson, M., ”Regeringskansliet och medierna: Den politiska exekutivens resurser och strategier för att hantera och styra massmedierna” i *Statsvetenskaplig tidskrift*, (2008), vol. 110, nr 4, s 335–350.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L., *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 2: a uppl. (Stockholm: Norstedts juridik 2004).
- Eshbaugh-Soha, M., ”Presidential Press Conferences over Time” i *American Journal of Political Science*, (2002), vol. 47, nr. 2, s. 348–353.
- Hager, G. L & Sullivan, T., ”President-centered and Presidency-Centered Explanations of Presidential Public Activity” i *American Journal of Political Science*, (1994), vol. 28, nr. 4, s. 1079–1103.
- Hellström, J., & Lindahl, J., ”Sweden: The Rise and Fall of Bloc Politics” i *Coalition Governance in Western Europe*, Bergman, Bäck, Hellström (red.), (Oxford: University Press, 2021).
- Jacobsson, B., & Pierre, J., ”Politikens medialisering: Introduktion” i *Statsvetenskaplig tidskrift*, (2008), vol. 110, nr 4, s 331–334.
- Johansson, K. M., *The Prime Minister-Media Nexus: Centralization Logic and Application*, (London: Palgrave Macmillan 2022)
- Johansson, K. M., ”Stärker mediemakten regeringsmakten?” i *Statsvetenskaplig tidskrift*, (2021), vol. 123, nr. 1, s. 5–25.

- Kumar, M. J., "Presidential Press Conferences: The Importance and Evolution of an Enduring Forum" i *Presidential Studies Quarterly*, (2005), vol. 35, nr. 1, s. 166–192.
- Larsson, L., "The Prime Minister in Front of the Press: The Development of Government Press Conferences in Sweden" i *Government Communication Proceedings of the 17th International Public Relations Research Symposium* BledCom, Verčič & Sriramesh (red.), (Ljubljana: Pristop, 2010).
- Larsson, L., "From Yearly to Daily Press Meetings: The Development of the Government Press Relations in Sweden", i *Public Relations Inquiry*", (2012), vol. 1, nr 3, s 257–283.
- Laver, M., & Schofield, N. *Multiparty Government: The Politics of Coalition in Europe*, (Ann Arbor: University of Michigan 1998)
- Nilsson, M., "Politikens medialisering: Massmedier som aktör och arena för politisk kommunikation" i *Politisk kommunikation och demokrati*, Hans Bengtsson (red.), (Lund: Studentlitteratur, 2001).
- Norén Bretzer, Y., *Sveriges politiska system: 2:e uppl.* (Lund: Studentlitteratur 2014).
- Ohlsson, P. T., *Sveriges statsministrar under 100 år: Ekman*, (Pössneck: Albert Bonnier Förlag 2010).
- Regeringen (2022) "Webb-tv" [elektronisk] tillgänglig <<https://www.regeringen.se/webb-tv/>> Senast hämtad 2023-01-04
- Riker, William H., *The Theory of Political Coalitions* (New Haven & London: Yale University Press 1962)
- Riksarkivet (2022) "Regeringskansliets presskonferenser" [elektronisk] tillgänglig <<https://riksarkivet.se/psidata/regeringskansliets-presskonferensers>> Senast hämtad 2023-01-04
- Ryde, A.W & von Sydow, G., "Introduktion: EU:s demokratiska underskott och de nationella parlamentens roll" i *EU i riksdagen*, Ryde, A.W & von Sydow, G. (red.), (Stockholm: SIEPS 2019).
- Sagarzazu, I., & Klüver, H., "Coalition Governments and Party Competition: Political Communication Strategies of Coalition Parties", i *Political Science Research and Methods*, (2015), vol. 5, nr 2, 2017, s. 333–349.
- SAOL (2015). "Presskonferens" i Svenska Akademiens Ordlista, [elektronisk] tillgänglig <<https://svenska.se/saol/?sok=presskonferens>> Senast hämtad 2023-01-03.
- Schwartz, J. M., & Cook, T., "Archives, Records, and Power: The Making of Modern Memory" i *Archival Science*, (2002), nr.2, s. 1–19.
- Strömbäck, Jesper, "Medialisering och makt: En analys av mediernas politiska påverkan", i *Statsvetenskaplig tidskrift*, (2008a), vol. 110, nr 4, s. 385–405.
- Strömbäck, J., "Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics" i *Press / Politics*, (2008b) vol. 13, nr 3, s 228–246.
- Teorell, J. & Svensson, T., *Att fråga och att svara: Samhällsvetenskaplig metod* (Malmö: Liber 2007).
- Von Neumann, J., & Morgenstern, O., *Theory of Games and Economic Behavior* 3: e uppl. (Princeton: Princeton University Press 1953)

Wilson, James Q., *Political Organizations* (Princeton: Princeton University Press 1995).